

קול צופיין

קול צפ"ן נשאו קול יחדו ירגנו

גיליון מס' 1060

השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל **חוקת תשפ"א**

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

את ארץ ישראל כובשים באמונה

אם כן איפה למדנו שמסתלקת הברכה במיתתן של צדיקים, ואיפה היא מכפרת ומעלה אותנו מעלה נוספת?

הענין חוזר בזכות תפילת עם ישראל

צריך לומר כי באמת בכל פטירה של צדיק מסתלקת ברכה. אבל אחר כך היא חוזרת לעם ישראל באתערותא דלתתא.

כך אנו לומדים כי בזכות עם ישראל חוזרת מעלת ענני הכבוד שנלקחו במיתת אהרון הכהן. שבתחילה באו ענני הכבוד בזכות אהרון הכהן והגנו על ישראל, וכשאהרון מת הולכים ענני הכבוד ובא הכנעני "וילחם בישראל וישב מפניו שבי". אחרי הכישלון מתחזקים ישראל ומתפללים אל ה', מחזירים את כוחם של ענני הכבוד להגן על ישראל. "וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בְּיַדִּי וְהִתְרַמְתִּי אֶת עֲרֵיקָם: וְיִשְׁמַע ה' בְּקוֹלִי יִשְׂרָאֵל וְיִתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וְיִתְרַם אֶתְהֶם וְאֶת עֲרֵיקָם וְיִקְרָא שֵׁם הַקֹּדֶם חֲרָמָה" (במדבר כא א-ג).

חשוב להדגיש כי לפי חכמינו ז"ל הכנעני הזה הוא עמלק שיושב בארץ הנגב. במלחמת עמלק הראשונה התפלל רק משה. "ומשה אהרן וְחֹזֵר עִלּוֹ רֹאשׁ הַגְּבָעָה: וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֹר עֲמֹלֵק". לעומת זאת במלחמת עמלק בשנה האחרונה עם ישראל מתפלל ומנצח את עמלק.

כוח מרים בבאר מתחדש בתוך כלל ישראל

כך גם כוחה של מרים מתחדש אחרי פטירתה באמצעות כלל ישראל. שבשנה הראשונה משה מכה במשענתו על הצור בחורב "וַיִּצְאוּ מִכַּנּוֹן מִיַּם וְשִׁתּוֹה הָעָם" (שמות יז ה). אחר כך הבאר באה לעם ישראל בזכות מרים הנביאה בלי הכאה. אחרי פטירת מרים רוצה ה' שהמים ימשיכו לצאת בדיבור בלבד. "קח את הפטוה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם" (במדבר כ ח).

משה לא מוציא מים באמצעות הדיבור, אבל ישראל כן. שכן כתוב בהמשך הפרשה "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענני-לה".

מיתת הצדיקים מחדשת את כוחם בכלל ישראל

שכשם שאפר פרה מכפרת על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת

הפרה האדומה הראשונה נעשתה על ידי משה בשנה השנייה ליציאת מצרים, "בר"ח ניסן הוקם המשכן, בשני נשרפה פרה אדומה, בשלישי היה ממנה על הלויים וכו'" (מדרש רבה במדבר יב טו). אעפ"כ נזכרת הפרה האדומה בפעם הראשונה בפרשת חוקת שבספר במדבר, בשנה האחרונה ליציאת בני ישראל ממצרים.

הטעם לכך הוא כי בשנה הראשונה העיסוק בפרה הוא לטהר אנשים שנטמאו בטומאת מת כדי שיוכלו להקריב קרבן פסח. העיסוק בפרה אדומה בשנה האחרונה מלמד שהפרה האדומה מטהרת בשריפתה את כל כלל ישראל. כך אמרו חכמינו ז"ל "אמר רבי בא בר בינה, למה סמך הכתוב מיתת מרים לפרשת פרה? ללמדך, שכשם שאפר פרה מכפרת על ישראל, כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל" (ירושלמי יומא ב ע"א).

יש שואלים איך מיתת צדיקים מכפרת על כלל ישראל, והלא בכל הפרשה ראינו שהסתלקות הצדיקים גרמה סילוק הברכה. "שילשה פְּרָשִׁים טוֹבִים עָמְדוּ לְיִשְׂרָאֵל, אֵלוֹ הֵן: מֹשֶׁה, וְאַהֲרֹן, וּמִרְיָם. וְשִׁלַּשׁ מִתְּנוֹת טוֹבוֹת נִתְּנוּ עַל יָדָם, וְאֵלוֹ הֵן: בָּאֵר, וְעֵנָן, וּמֵן. בָּאֵר - בְּזֻכּוֹת מִרְיָם, עָמַד עֵנָן - בְּזֻכּוֹת אַהֲרֹן, מֵן - בְּזֻכּוֹת מֹשֶׁה. מִתְּהַ מִרְיָם - נִסְתַּלַּק הַבָּאֵר. שִׁנְאַמַר וְתָמוֹת שֵׁם מִרְיָם, וְכִתְיָב בְּתַרְהָ וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה, וְחֻזְרָה בְּזֻכּוֹת שְׁנֵיהֶן. מִתְּ אַהֲרֹן - נִסְתַּלְקוּ עֲנַיִן כְּבוֹד, שִׁנְאַמַר וְיִשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עַרְד, קוֹה שְׁמוּעָה שְׁמִיעַ - שְׁמַע שְׁמַת אַהֲרֹן וְנִסְתַּלְקוּ עֲנַיִן כְּבוֹד, וְכִסְבוֹר נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ דְכִתְיָב וְיָרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ אַהֲרֹן. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אֵל תִּקְרִי וְיָרְאוּ אֵלָּא וְיִרְאוּ. וְכוּ'. חֻזְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּזֻכּוֹת מֹשֶׁה, מִתְּ מֹשֶׁה - נִסְתַּלְקוּ כְּלוֹ, שִׁנְאַמַר וְאִכְחַד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרַעִים בְּיָרַח אֶחָד" (תענית ט ע"א).

דברי התורה של משה חוזרים בזכות עם ישראל

כן חוזרים גם דברי התורה של משה בזכות אתערותא דלתתא. כך למדנו בגמרא שכאשר מת משה רבנו החלה התורה להשתכח מישראל "והאמר רבי יהודה אמר שמואל, שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה". ובהמשך "אמר רבי יהודה אמר רב, בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן, אמר לו (יהושע למשה): רבי, כלום הנתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר? לא כן כפתת בי, (שמות לג) ומושרתו יהושע בן נון, נער לא ימיש מתוך האהל. מיד תפש כחו של יהושע, ונשתכחו ממונו שלש מאות הלכות, ונולדו לו שבע מאות ספקות, ונעמדו כל ישראל עליו להרגו". ובהמשך "במתניתא תנא, אלף ושבע מאות קל וחמור, וגזרות שוות, ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה".

ממשיכה הגמרא ואומרת כי כל מה שנשכח באבלו של משה חוזר באתערותא דלתתא. "אמר רבי אבהו, אף על פי כן החזירו עתניאל בן קנז מתוך פלפולו, שנאמר, (שם טו ושופטים א) וילכדה עתניאל בן קנז אחי קלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה" (תמורה טז ע"א).

המן חוזר בזכות קדושת ארץ ישראל

כן הביא הגאון רבי דוד בן שמעון זצוק"ל על המן שנפסק בפטירת משה רבנו וחוזר אחר כך לעם ישראל דרך פירות ארץ ישראל במעלה יותר גדולה. "כתבו המקבילים, שבזמן שהיתה ארץ ישראל בקדשתה ומזבח בני על תלו, קדשת פרות ארץ ישראל וטעמים היה גדול מקדשת המן וטעמו. ובשביל זה לא ירד המן בארץ ישראל רק במדבר ארבעים שנה, כי לא היו צריכים בארץ ישראל לקדשת המן. וכבר ידוע גדל הזדככות אכילת המן, שהכרחו לאכל המן שיזדכך גופם לקבלת התורה הקדשה, ועוד כמה מעלות נפלאות כידוע" (שער החצר עב, קסט, תקסח).

כל עיר בארץ ישראל נכבשת באמצעות התורה השייכת לה

עתניאל כבש את דביר אחרי שהחזיר את ההלכות בפלפולו

על הכוח שחוזר לעם ישראל באתערותא דלתתא כתב רבי דוד שלמה אייבשיץ זצוק"ל, בפירוש על התורה בשם "ערי נחל". שם הוא מקשה על מה שנאמר בגמרא כי עתניאל בן קנז החזיר את התורה בפלפולו, והלא אין מקרא יוצא מידי פשוטו, והפשט הוא שעתניאל בן קנז כבש את דביר שנקראה בעבר קריית ספר.

ותירץ בעל "ערי נחל" כי באמת עתניאל בן קנז כבש בפועל את קריית ספר היא דביר. אבל הוא כבש אותה בזכויות רוחניות כמו שבאמת כובשים את ארץ ישראל, בזכות העוז שנותנת האמונה והתורה לעם. כדכתיב "ה' עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום" (ברכות ו ע"א). כך אנו לומדים בתורה שהיה הכהן המשיח מחזק את רוח הלוחמים בדברי תורה לפני הקרב עם האויבים כי הרוח היא זאת שבאמת מנצחת את האויבים. כך אנחנו לומדים כי באמצעות ההתנהגות הקדושה של חיילי ישראל שורה השכינה במחנה ישראל והם מנצחים את אויביהם "כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנהך להצילך ולתת את איבויך לפני ידו והיה מחנהך קדוש" (דברים כג, טו).

וכל חלק ממונה - חיותה היא מחלק תורה המתחכם אליה ומה שדרשו חז"ל כי עתניאל בן קנז החזיר את התורה בפלפולו נרמז

בספר יהושע (טו, טז - יז) ובספר שופטים (א, יא - יג) שאומר: "ושם דבר לקנים קרית ספר. ויאמר קלב אשר יפה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה. וילכדה עתניאל בן קנז אחי קלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה".

מההבטחה הגדולה של קלב אפשר להבין שהיה קשה לכבוש את דביר העיר שהענקים גרו בה (יהושע יא כא). הדרך לכבוש את דביר עם הענקים שבתוכה היא לדעת כי ה' איתך "מחזיק ימין", ולא לתת לפחד החיצוני להשתלט עליך, שלא תרגיש חגב אל מול הענקים הללו.

זו הסיבה שבגללה הנביא כותב שהשם של דביר היה לפני כן קריית ספר. ומה אכפת לי השם הזה? ולמה כתוב כי מי שיכה את קריית ספר יקבל את בתו של קלב לאשה? הרי שמה היום הוא דביר. ואין זה "אלא לחמוז על החזרת הספר של משה רבינו". וכך מסביר בעל הערבי נחל "ארץ ישראל הוא אדוק בתורה, וכל חלק ממונה - חיותה היא מחלק תורה המתחכם אליה, וכאשר קבלו ישראל התורה וקיימוה נמצא כל חיות ארץ ישראל היה בידם, לזאת כבשה בלי עמל ויגיעה" (שלה ב).

לכן עתניאל צריך לברר את החלק בתורה של קריית ספר לפני שהוא כובש אותה. "אלו שלוש מאות הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה, שנהו היה החיות של אותו המחוז. ממיילא, בהגיעם לשם תשש פחם ולא יכלו לכבש, בהיות לא היה בידם החיות של אותו המחוז, לכן אמר קלב 'אשר יפה את קרית ספר', דהינו שיהויר ההלכות מפלפולו, וממיילא 'ילכדה' - שילכד העיר אחרי כן".

כיבוש העי - באמצעות התורה של העי

בספר "אמרי פנחס" כתב את היסוד הזה בשם המגיד ממעזריטש ז"ל: "דנהגה בתורה נכרא העולם, וכל מקום יש לו חלק ושיבות בתורה, וכשרצו לכבש ארץ ישראל עסקו באותה הלכה ששייך באותו מקום ועל ידי זה כבשוהו, וזה שאמר הכתוב כלפי עי (יהושע ח, ג) וילך יהושע בליילה ההוא וילך בתוך העמק, ודרשו (מגלה ג) 'שלו בעמקה של הלכה', דעסקו באותה הלכה ששייך לעי".

בקרב הראשון נגד העי נכשלו ישראל "ויפנו מהם אנשי העי לשלשים ושישה איש וינדרפוס לפני השער עד השקרים ויפוסו במוךד ויפוס לבב העם ויהי למים" (יהושע ז). הכול היה בגלל הקלקול הרוחני של עכו "הקטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם". ועל כן התיקון הרוחני יביא את הניצחון על העי. חלק מהתיקון הוא באמצעות עונש לעכו, וחלק מהתיקון הוא באמצעות לימוד התורה השייכת לאזור יריחו.

כיבוש יריחו באמצעות שופרות שמעוררים את ליבם

גם כיבוש יריחו באמצעות ההקפות ותקיעת השופרות לא בא להפיל את החומה החיצונית של העיר יריחו, אלא לעורר את לב בני ישראל כלפי מעלה. דבר זה מדויק בפסוק שכתוב בו "וירעו העם ויתקעו בשופרות, ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ועל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר" (יהושע ו כ). למה נאמר "ויהי כשמע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה"? הרי בוודאי אם העם מריע בשופר הוא שומע את התרועה שלו. אלא הפסוק מכוון לכך שהלב שלהם מתעורר באהבת ה' ובהכרת מלכותו ובזכות זה נפלה החומה ונכבשה יריחו. זה מה שנאמר במדרש: "ויהי כשמע העם את קול השופר, 'השופרות' לא נאמר אלא 'השופר' - זה שופר של מעלה. ר' חייא בר יוסי ור' שמואל בר נחמן: חד אמר ייחד הקב"ה קול שופרו עמהם, וחד אמר הריע הקדוש ברוך הוא עמהם, הה"ד 'ויריעו העם תרועה גדולה' מהו גדולה? שאף גדולו של עולם הריע עמהם, הרי שהסכים הקב"ה עם יהושע ותקע עמו, הוי 'כי מי גוי גדול'" (בראשית רבתי פרשת ויחי).

הלכה העיקרי
מפרעות הערבים
בתשפ"א הוא
החובה ללמד
את עם ישראל
אמונה בצדקת
הדרך לפני
שמלמדים את
החיילים לקצוע
ברובה אל
המטרה. החיילים
חייבים להיות
בטוחים בצדקת
דרכם, והמפקדים
חייבים להיות
בטוחים שארץ
ישראל שייכת
לעם ישראל

כיבוש עזה באמצעות העזות דקדושה

כמו שצריך כוח של תורה כדי לכבוש את ארץ ישראל, כך צריך כוח מיוחד של תורה לכל יישוב ויישוב. אם אנחנו רואים שלא הצלחנו לשחרר את שכם מידי הערבים, הרי זה כי לא למדנו וביררנו היטב את התורה השייכת לשכם. אם לא שחררנו את כל העיר חברון, הרי זה כי לא ביררנו את החלק בתורה השייך אליה. בוודאי אם אנחנו לא נמצאים בעיר עזה ולא שחררנו אותה מידי זרים הרי זה בגלל שלא ביררנו בעצמנו את נקודת העזות של קדושה בתוכנו. חולשה שבגללה יש כבר ארבע מערכות מלחמה כבדות איתם והחמישית עומדת אחר כתלנו.

לפני הכניסה לארץ – אתערותא דלתתא

שנה ראשונה לעומת השנה האחרונה

זו הסיבה שאנו רואים את ההתחזקות הרוחנית של עם ישראל בשנה האחרונה לפני כניסתם לארץ. שכל הניסיונות שהיו לעם ישראל בשנה הראשונה והשנייה אחרי יציאת מצרים חוזרים בשנה האחרונה, רק שהפתרון בשנה הראשונה היה מלמעלה, "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון". ובשנה האחרונה נדרשים בני ישראל להתגבר על הפחד ולהילחם בסיחון ובעוג. במדין ובכנעני. לא נעשה להם נס גלוי משמים, בחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" אלא הכול אתערותא דלתתא.

בתחילה ישראל בורחים מאחריות

קבלת האחריות לא הייתה קלה לישראל, ובתחילה הם בורחים ממונה. הגמרא מספרת לנו כי אחרי מיתת אהרון והמלחמה שבה ניצחו בני ישראל את מלך ערד הכנעני העמלקי, נכנס פחד בלב בני ישראל והם רוצים לחזור למצרים. וזה פלא שאחרי הניצחון הם בורחים למצרים. ומובן שלא ברחו מהכנענים אלא מהאחריות שבעת נפלה עליהם, שאהרון מת והם צריכים לעשות את העבודה בעצמם.

וכך כתוב בגמרא ירושלמי "ובאו הכנעני ונתגרו בהם ובקשו ישאל לחזור למצרים, ונסעו לאחוריהן שמונה מסעות". וחוזרים בני ישראל למצרים בדיוק באותו מסלול שבו הלכו אחרי שנגזרה עליהם גזירת המרגלים "חזרו לאחוריהם דרך ים סוף, הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנאמר 'סעו המדברה דרך ים סוף'" (רש"י במדבר כא ד). רק שבחטא המרגלים הם חזרו לאחוריהם בציווי ה', וכאן הם חוזרים בדרך למצרים מרוב חולשה רוחנית, חוזרים על הפחדנות שהביאה את חטא המרגלים.

מלחמת אחים כואבת עוצרת את החזרה למצרים

החולשה בשנה האחרונה דומה מאוד לחטא המרגלים, אבל הפתרון שונה לחלוטין. בחטא המרגלים ה' התגלה לעם ישראל ועצר את ישראל מלחזור למצרים. "ויאמרו כל העדה לָרוּם אֶתְּם בְּאֲנִיִּים, וְכַבֹּד ה' נִרְאָה בְּאֵימֹתָ מוֹעֵד אֵל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר יד י). התגלות ה' עוצרת את כל התוכנית לרום את משה ואהרון ולחזור למצרים.

לעומת זאת בשנה האחרונה מתבטלת המחשבה לחזור למצרים בהתעוררות של עם ישראל מלמטה בלי התערבות אלוהית גלויה. "וַיִּרְץ אַחֲרָיו שָׁבִטוֹ שֶׁל לִוי וְהָרָג מִקִּפְּנוֹ שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אֶלֶף נַפְשׁוֹת מִשְׁפָּחוֹת נִהְרְגוּ מִשְׁבֵּט שְׁמֵעוֹן הַשְּׁבוּלִי אֶת הַחֹזֶרֶת לַמִּצְרַיִם. אֵיךְ הֵם הָרְגוּ מִקִּפְּנוֹ לְעַמְרָמִי לְצִיְהָרִי לְחַבְרוֹנִי לְעִזִּיאֵל". ושבט שמעון הורג משבט לוי ארבע משפחות.

בפרשת פנחס מראה לנו רש"י באמצעות מניין המשפחות כי לא נמנתה משפחת אוהד משבט שמעון שנהרגה במלחמת אחים זו. "וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה. וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות". רש"י לא מכיר את המשפחה הנוספת שנהרגה (רש"י במדבר כו יג. וראה עוד רש"י דברים י ו).

אימתי חזרו לעצמם?

ממשיכה הגמרא ואומרת כי החיסרון הכואב שבנו במלחמת האחים תוקן. ו"אימתי חזרו?" מתי חזרו המשפחות הללו להתרבות כמו שהיו לפני שנהרגו במלחמת הנסיגה ההיא? "בימי דָּוִד שֶׁנִּתְּוֹסְפוּ וְנִתְּרָבוּ. הַדָּא הוּא דְּכָתִיב (תהלים עב) יִפְרַח בְּיָמָיו צְדִיק וְרַב שְׁלוֹם עַד בְּלִי יָרֵחַ". שחזר השלום וחזרו אנשי השלום.

אמנם גם לפני כן התעוררו ישראל בתשובה כשנגמרה מלחמת האחים במוֹסְרָה ו"אָמְרוּ: מִי גָרַם לָנוּ לְדָמִים הָלְלוּ? אָמְרוּ: עַל שְׁלֹא עָשִׂינוּ חֶסֶד עִם אוֹתוֹ הַצְּדִיק" שלא הספדנו כראוי את אהרון הכהן, איש השלום. שלא הבנו את ערכו הגדול וחשיבותו להשכנת השלום בעם ישראל. "וַיִּשְׁבּוּ וַיִּקְשְׂרוּ הַסְּפִידוֹ וַיִּגְמְלוּ לְצַדִּיק חֶסֶד וְהַעֲלָה עֲלֵיהֶן הַמָּקוֹם כָּאֵלוֹ מֵת שָׁם וְנִקְבְּרָ שָׁם וַיִּגְמְלוּ לְצַדִּיק חֶסֶד". בזה מתורצת הקושיה וכי במוֹסְרָה נקבר אהרון, והלא בהר החר נקבר? ואכן, נקבר בהר החר אלא שבמוֹסְרָה הבינו את חסרוננו וספדו לו ונחשב שנקבר במוֹסְרָה.

הקשר בין השנה הראשונה לשנה האחרונה

התורה קושרת בין הניסיונות של השנה הראשונה לניסיונות של השנה האחרונה. בעת שהיא מתארת את חטא העגל "בַּעַת הַהוּא אָמַר ה' אֵלַי פֶּסֶל לָךְ שִׁנִּי לֹחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִים" (דברים י א). תוך כדי תיאור חטא העגל מהשנה הראשונה היא עוברת לאירועי השנה האחרונה "וַיִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוֹ מִבְּאֵרֶת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן וַיִּקְבְּרָ שָׁם וַיִּכְהֹן אֱלֶעָזָר בְּנוֹ תַחְתָּיו" (דברים י ו). "אמר רבי יודן בי ר' שלום: למה סמך הכתוב מיתת אהרון לשיבור הלוחות? ללמדך שמייתתן של צדיקים קשה לפני הקדוש ברוך הוא כשיבור הלוחות". (ירושלמי יומא ב ע"א).

הפחד מהפלישתים מתחלף בגבורה מול סיחון ועוג

גם במלחמת סיחון ועוג אנו רואים את ההבדל הגדול בין השנה הראשונה לבין השנה האחרונה. שבשנה הראשונה כתוב "ולא נחם אלהים דרךך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה" (שמות יג י). לעומת זאת על סיחון ועוג כתוב "ויקרו ישאל לפי חרב וירש את ארצו קארון עד יבול עד בני עמון כי עז גבול בני עמון: ויקח ישראל את פלשתים האלה וישב ישראל בכל ערי האמורי בן שבון ובכל בנתיה" (במדבר כא). וכן הם נלחמים גם עם עוג ומנצחים אותו.

עצירת בנות מדיין – אתערותא דלתתא

גם בעצירת בנות מדיין אנו רואים שה' לא עושה נס ביד משה כמו בשנים הראשונות, אלא לוקח את כוחו של משה כדי שיתעוררו הכוחות הגנוזים בפנחס. נעלמת ממשה רבנו הלכה וגעו כולם בבכיה על הסתרת פנים גדולה זו ממושה שהיה יודע את כל התורה כולה וכעת לא יודע את ההלכה הפשוטה הזאת.

כך מתארת הגמרא את מעשה זמרי בן סלוא "תפשה בבלויתיה, והביאה אצל משה. אמר לו, בן עמרם, זו אסורה או קותרת? ואם תאמר, אסורה, בת יתרו מי התירה לך? נתעלמה מפני הלכה, געו פלם בכיה, והינו דכתיב, (במדבר כה) 'הקה בכים פתח אהל מועד'. וכתוב, (במדבר כה) 'וירא פינחס בן אלעזר' - מה ראה? אמר רב, ראה מעשה ונזכר הלכה. אמר לו, אחי

צריך כוח של תורה בכללות ישראל כדי לכבוש את ארץ ישראל, וצריך כוח מיוחד של תורה לכל יישוב. אם אנחנו לא נמצאים בעיר עזה ולא שחררנו אותה מידי זרים הרי זה בגלל שלא ביררנו בעצמנו את נקודת העזות של קדושה בתוכנו.

סיפורים על הרב זצ"ל

יותר מששמרו ישראל את השבת, שמרה השבת על ישראל

סיפר ד"ר טל משגב, מפקד אתר ההנצחה של מג"ב: לפני כ-30 שנה, בהיותי בחור ישיבה בישיבת הכותל, הגעתי לרב מרדכי אליהו זצ"ל ושאלתי אותו האם עלי להתגייס לצבא. הרב השיב לי בשאלה: האם תוכל לשמור שם שבת? אם כן, תתגייס למשטרה. השבתי שאשתדל, והרב המשיך ואמר: אני מברך אותך שאתה תשמור את השבת והשבת תשמור עליך ותברך אותך וכו'.

הבנתי שאני צריך להתגייס למג"ב שזו המשטרה של צה"ל. עוד הבנתי באותה שעה כי אני צריך להקפיד על שמירת שבת שלי. מה שחשבתי באותה שעה הוא כי הרב מתכוון שהשבת תשמור עלי שלא אפגע חס ושלום פגיעות גופניות.

אחרי שלושים שנה אני מבין שברכת הרב לגיס למשטרה דווקא הייתה מאוד מכוונת. זכיתי בכל שירותי הצבאי להתחזק רוחנית ולנסות לשמור שבת לא רק בשמירה על לא תעשה, אלא בעיקר בקדושה במנוחת הנפש, בברכה, בעונג ובדבקות שהשבת מביאה.

מתוך כך זכיתי לקבל פיקוד על אתר ההנצחה של מג"ב. אתר שמגיע עלי כל שנה כמאה אלף חיילים ומבקרים. הצוות שלי ואני מנסים להעניק להם אור ושמחה, ערכים ואמונה בצדקת דרכנו, הכול מתוך המקורות החיים של עם ישראל. אין לי ספק שזאת הייתה כוונת ברכת הרב זצ"ל.

רגלי חסידיו ישמור

שירתי בצבא ביחידה מובחרת, ובהיתקלות עם מחבלים נפצעתי באורח קשה מאוד. מסוק הבהיל אותי לבית החולים ושם עמלו קשה על מנת לרפא אותי ולהחזיר אותי לחיים בצורה סבירה. אך למרות כל מאמצי הרופאים לא יכולתי לעמוד על שתי הרגליים, וכל משקל גופי היה על רגל אחת.

מי שראה אותי אז עומד או הולך לא יכול היה לדמיין את מה שקורה לי, כלפי חוץ נראיתי כמו כולם. אבל הקושי שלי היה גדול, ומשפחתי הקרובה והחברים ידעו מה רב הסבל העובר עלי.

באחד הימים נערכה בכותל המערבי הכנסת ספר תורה לזכר חיילי צה"ל בהשתתפות של מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל, וחבר הביא אותי לשם לקבל ברכה מהרב. לא הכרתי אז את הרב וגם הרב לא הכיר אותי, אבל כשחברי ביקש ברכה בעבורי, הרב סקר אותי במבט מלמעלה ועד למטה כמו בסרוק ממש ואמר לי: "רגלי חסידיו ישמור". התפלאתי איך הרב קלט בבת אחת את הבעיה שלי. ממש רוח הקודש.

ברוך ה' מאז הברכה הנבואית חל שיפור משמעותי ברגלי, ולמרות כל התחזיות השחורות, אני מצליח יותר ויותר לעמוד גם על רגלי הפצועה שמבריא והולכת כל הזמן ונוכח לראות כיצד ברכתו של הרב מתקיימת בי. רגלי חסידיו ה' שומר, בוכות צדיקי וחסידי הדור.

אבי אבא, לא כך למדתני בירידתך מהר סיני הבעל ארמית קנאין פוגעין בו? אָמַר ליה, קרינא דאגרתא איהו ליהני פּרונקא. ושמואל אָמר, רָאָה שְׂאִין חֲקֵמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֶצְה נְגַד ה' כִּל מְקוּם שֵׁישׁ הַלּוּל הַשֵּׁם אִין חוֹלְקִין כְּבוֹד לְרַב" (סנהדרין פב ע"א).

הרב פה הוא משה רבנו. ולא נתעלמה ממשה הלכה כדי לפגוע בכבודו חלילה, אלא זו עצת עליון מלמעלה כדי שעם ישראל יקח אחריות על מדרגתו הרוחנית באתערותא דלתתא, וזה לא יכול להיות כשמושה פועל ומנהיג את ישראל ומאיר באור החמה שלו.

לקח מפרעות תשפ"א – חיזוק האמונה בצדקת הדרך

את הלקח הזה אנו צריכים לקחת גם מפרעות הערבים בתשפ"א. חובה ללמוד את עם ישראל אמונה ונחישות לפני שמלמדים את החיילים לקלוע ברובה אל המטרה. צה"ל והמשטרה לא יכולים לנצח בכלי נשק בלבד. חיילים חייבים לפני כל קרב להיות בטוחים בצדקת דרכם. המפקדים חייבים להיות בטוחים שארץ ישראל שייכת לעם ישראל. הרמטכ"ל וכל המטכ"ל חייבים לזכור כי ליהודים יש זכות לחיות בארץ שלהם בלי להתנצל.

לצה"ל יש כל היכולת הפיזית להכניע את החמאס הלוחם בנו כבר פעם רביעית מאז הגירוש, וצה"ל לא מממש אותה. למשטרה יש הכוח, הידע והכלים להכניע את הערבים המתפרעים שזרקו בקבוקי תבערה ושרפו בתים, מכוניות, בתי כנסת, תחנות ורכבי משטרה. מה שחסר להם זה עוז נפשי ואמונה בצדקת הדרך.

על זה אמר דוד: "אִין הַפְּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרַב חַיִּל גְּבוּר לֹא יִנְצַל בְּרַב כֹּחַ: שְׁקַר הַסּוֹס לְתַשׁוּעָה וּבְרַב חַיִּל לֹא יִמְלֹט". כדי לנצח צריך עוז, והעוז צריך להגיע מלומדי התורה "הַנְּהָ עֵין ה' אֵל יִרְאִין לְמַיְחָלִים לְחֶסֶדוֹ" (תהילים לג טו). הם צריכים ללמוד את עם ישראל כי "לֹא בְּגִבוּרַת הַסּוֹס יִחַפֵּץ לֹא בְּשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצָה: רוֹצֵה ה' אֶת יִרְאִין אֶת הַמַּיְחָלִים לְחֶסֶדוֹ" (תהילים קמז).

בלי אמונה אין ניצחון. כשיש אמונה - אפשר לנצח את האויב אפילו באמצעות אבן. זו הסיבה שדוד המלך ויתר במלחמת גוליית על החרב והשריון. לא בגלל שהם לא חשובים, אלא כדי ללמד את בני ישראל שלא השריון מנצח אלא האמונה. אחרי שיש אמונה, ישתמשו דוד המלך וחייליו בשריון ובכל הנשק המשוכלל שיש. "וַיֵּאמֶר לְלִמְד בְּנֵי יְהוּדָה קִשְׁת הַנָּה כְּתוּבָה עַל סֶפֶר הַיְשָׁר" (שמואל ב א יח). אבל הם לא תחליף לאמונה.

אנו מתפללים שעם ישראל, ובהם כוחות הביטחון, ילמד מדרכו של דוד שידע לשלב את הכוח הצבאי עם הכוח האמוני. "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְהָרַב פִּיפִיּוֹת בִּיָּדָם" (תהילים קמט ו). מתוך כך נזכה להגיע ל"כל הנשמה תהלל יה הללויה". אמן ואמן.

תשובה כהלכה

תַּעֲרַץ מַפְנִינָם כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבָּךְ אֵל גָּדוֹל וְנוֹרָא: וְנִתְּנָם ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי וְהִסַּם קְהוּלָה גְּדוֹלָה עַד הַשָּׁמַיִם: לֹא יִתְעַב אִישׁ בְּפָנֶיךָ פִּחְדֶּךָ וּמוֹרָאֶךָ: יִתֵּן ה' אֱלֹהֶיךָ עַל פְּנֵי כָל-הָעָרָץ אֲשֶׁר תִּדְרָכֶנּוּ בְּהַ כְּאֲשֶׁר דָּבַר לָכֶם: וְיִקָּם בָּנוּ יִתֵּן ה' אֶת אֲבוּיךָ הַקְּמִים עָלֶיךָ וְנִפְיִם לְפָנָי: בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלָיךָ וּבְשַׁבְּעָה דְרָכִים יָבוֹאוּ לְפָנָי: וְכִשֶׁם שְׁגוּנָתְךָ בְּמַלְחָמָתְךָ: הוֹשִׁיעַ בָּנוּ. וְיָדוּד בָּנוּ יֵשִׁי וְיֵאָבֵד בָּנוּ צָרָה: כִּךָ תַּעֲמַד לִמְיִן חַיִּלְנוּ וְיִתֵּן אֶת אוֹיְבֵינוּ הַקְּמִים עָלֵינוּ וְנִפְיִם לְפָנֵינוּ תָּמִיד.

אָבָה ה' הוֹשִׁיעָה נָא, אָבָה ה' הַצְּלִיחָה נָא. וְתִשְׁלַח בְּרַכָּה וְהַצְּלִיחָה בְּכָל-מַעֲשֶׂה יָדֶינוּ: תִּדְבַר שׁוֹנְאֵינוּ תַחֲתֵינוּ תָּמִיד וּבְכָל-אֲשֶׁר נִפְנֶה נִשְׁפִּיל וְנִצְלִים וְיִקָּם בָּנוּ מִקְרָא שְׁכָחוֹת: כִּי ה' אֱלֹהֵינוּ הַלֵּךְ עִמָּכֶם. לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם-אֲבוּיָכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: וְיֵהָיֶה רָצוֹן שְׁפָנֶךָ לְיָמִים שִׂיָּקָם בָּנוּ וְנִתְּנֵנוּ שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ וּשְׁכַנְתֶּם וְאִין מִחְרִיד וְהַשְׁבַּתִּי חַיָּה רָצָה סוֹן הָאֶרֶץ וְחָרַב לֹא תַעֲבֹר בְּאֶרֶצְכֶם: וְאֵם חֲלִילָה יָבוֹאוּ שׁוֹנְאִים יִתְקָם בָּנוּ וְיִדְרָסְתֶּם אֶת אוֹיְבֵינוּ וְנִפְלוּ לְפָנֵינוּ לְחָרָב: וְיִדְרָסוּ מִכֶּם חֲמוּשָׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רְבָבָה: וְיִדְרָסוּ וְנִפְלוּ אוֹיְבֵינוּ לְפָנֵינוּ לְחָרָב: אָמֵן וְאָמֵן.

חַפְזָא עַל הַחֶסֶד-רַחוּם. האם מותר לשחרף את הדגל של פלסטין? חבל על הגפרור. אנחנו לא צריכים להיות כמו השפלים שבאומות ששורפים דגלים. אין בזה שום ערך ואין בזה שום מעלה.

קרינת ה' לי טוב. לאחרונה אני מחפש הרגשה של קרבת ה'. האם זה אומר שאני לא מחפש לעשות נחת חח לה' אלא לעצמי? אתה דן את עצמך בחותמים. לחפש קרבת ה' זו מצווה. גם עושים מצווה וגם שמחים בה, וזה לא סותר.

הסר ממנו יגון ואנחה. האם יש לברך על הקמת הממשלה הזאת "בחר דיין האמת"? לא יודע. אבל בוודאי צריך להתפלל עליהם בהשיבה שופטים, במיוחד והסר ממנו יגון ואנחה.

לא תעַרֵץ מַפְנִינָכֶם. אנחנו קבוצה של חיילי מודיעין. האם יש תפילה שאנחנו יכולים לומר בעת השירות שלנו?

רבנו של עולם, ציויות אותנו בתורתך "והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אתה". ולמדת אותנו ש"כל המקום נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קים עולם קל".

אָבָה ה' זכית אותנו לעצק בקלאכת הקדש היו. תן לנו כלים להצליח בשליחותנו. חננו מאתך חכמה בינה וידעת לעשות את המעשים הנכונים למען עמך בית ישראל שאהבת אותם אהבת עולם, ולמען שמוך באהבה.

אָבָה ה' תן לנו ולכל חיילי ישראל והממונים על כוחות הביטחון אפך וגבורה לעשות את מה שדורש למען עם ישראל בלי להתחשב בשום שקול אחר. קים בָּנוּ לֹא